

5.10.2017

Asia OPH-2043-2017/14.09.2017

Opetushallitus

Kirkon työmarkkinalaitos on tutustunut ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien perusteluonnoksesta Opetushallituksen nettisivuilla julkaistuun lausuntopyyntöön ja esittää siitä seuraavan.

Perusteluonnoksen työelämälähtöisyys

Kirkon työmarkkinalaitoksen näkemyksen mukaan perusteluonnos on riittävän työelämälähtöinen.

Osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi suhteessa yksilön ja työelämän osaamistarpeeseen

Kirkon työmarkkinalaitos kiinnittää huomiota seuraavaan:

Tutkinnon osa: Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen:

Osa-alue: Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen. Pakollisista osaamistavoitteista ensimmäinen ja toinen näyttävät päällekkäisiltä ja ne voitaisiin yhdistää esim. seuraavasti: Opiskelija osaa toimia osana suomalaista yhteiskuntaa ja suunnitella omaa talouttaan ja arvioida siihen liittyviä riskejä. Viimeksi mainitun osaamistavoitteen arvioinnin kriteerit tunnistavat huonosti erilaisia osaamisen tasoja. Sen hyvä H2 -taso vaikuttaa ilmaisultaan vaativammalta kuin kiitettävä K3 -taso.

Opiskelija toimii osana suomalaista yhteiskuntaa –osaamistavoitteen arvioinnissa olisi H2- ja K3-tasolla perusteltua huomioda myös se, mikä aktiivisena kansalaisena toimimisen tavoite on esim. toimii aktiivisena kansalaisena suomalaista yhteiskuntaa kehittäen/rakentaen.

Osa-alue: Työelämässä toimiminen. Pakolliset osaamistavoitteet sisältävät kohdan, jonka mukaan opiskelija osaa

- kartoittaa alan työtehtäviä ja työnantajia. Kun työnantajista ei kuitenkaan arviointiperusteissa puhuta, kuvaavampaa voisi olla, jos tavoitteena olisi, että opiskelija osaa selvittää alan työllistävyyttä. Sen voisi myös yhdistää osaamistavoitteeseen, jonka mukaan opiskelija hakee työpaikkaa ja kuvaa osaamistaan työllistyäkseen esim. seuraavasti: Opiskelija osaa selvittää alan työllistävyyttä ja toimii työllistyäkseen alalle. Sen osaamistavoitteen arvioinnin kriteereissä on perusteltua puhua työn tai työpaikan ei työtehtävien etsimisestä. Kriteerit voisivat sisältää myös työhakemuksen laatimisen.
- solmia työsopimuksen työnantajan kanssa. Työsopimuksen solmiminen on kahden toimijan välinen prosessi, jonka sisältö voisi avautua paremmin, jos osaamistavoitteena olisi, että opiskelija osaa sopia työsuhteen (tai palvelussuhteen) ehdoista työnantajan kanssa. Sopimisen prosessin tulisi näkyä myös arvi-

ointikriteereissä ainakin hyvä H2- ja kiitettävä K3 -tasolla, esim. H2-tasolla vaatimuksena voisi olla, että opiskelija keskustelee työsuhteen ehdoista työnantajan kanssa ja sopii niistä työsopimuksella.

- toimia työyhteisössä. Sen arviointikriteerinä on mm., että opiskelija noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja. Kriteerit voisi olla niiden merkityksen vuoksi perusteltua kirjoittaa omiksi kohdikseen esim. seuraavasti:
  - T1: noudattaa työvuoroluettelon/-suunnitelman mukaisia työ- ja lepoaikoja
  - H2: noudattaa työvuoroluettelon/-suunnitelman ja tuntee sen laadintaperiaatteita vaikuttaen työn tavoitteita edistäen sen laadintaan
  - K3: osallistuu yhdessä tiiminsä kanssa työvuoroluettelon/-suunnitelman laatimiseen toiminnan tavoitteet ja aikataulut huomioiden ja
    - T1: noudattaa työpaikan yhteisiä toimintaperiaatteita- ja tapoja
    - H2: noudattaa työpaikan yhteisiä toimintaperiaatteita-ja tapoja ja tekee niitä koskevia kehittämissuhteita
    - K3: noudattaa työpaikan yhteisiä toimintaperiaatteita-ja tapoja ja aktiivisesti yhdessä muiden kanssa kehittää niitä

Opiskelija toimii työyhteisössä -osaamistavoitteen arviointikriteeriksi on kaikille osaamisen tasoille kirjattu, että opiskelija huolehtii työssään tarkoituksenmukaisesta suojavaatetuksesta työturvallisuusohjeita noudattaen. Huolehtia-verbi jättää epäselväksi, miten opiskelijan pitäisi toimia. Parempi olisi puhua käyttämisestä ja hoitamisesta. Epäselväksi myös jää tarkoitetaanko kriteereissä vain vaatetusta vai myös henkilönsuojaimia ja muita varusteita.

Osa-alue: Työelämässä toimiminen. Valinnaiset osaamistavoitteet sisältävät kohdan, jonka mukaan opiskelija osaa

- osallistua työpaikan toimintatapojen kehittämiseen. Sen arviointikriteerit on kuvattu hyvin. Kuitenkin voisi olla tarpeen vielä harkita, että tähän kokonaisuuteen lisätään kohta, jossa opiskelija arvioi asiakaspalautteen tai muiden asiakasyhteistyöstä syntyneiden ideoiden merkitystä yrityksen/organisaation tavoitteita kehitettäessä. Toinen mahdollinen kohta tällaiselle voisi olla yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta – osa-alue, pakolliset osaamistavoitteet. Perusteluna tälle on elinkeinoelämän palveluvaltaistuminen ja asiakkaiden mukaan ottaminen palveluiden ja tuotteiden suunnitteluun.
- myydä osaamistaan kansainvälisille työmarkkinoille. Se on ammattitaitovaatimuksena liian korkealle viritetty. Arviointikriteerit ovat jo maanläheisempiä. Ammattitaitovaatimus voisi olla muodossa: osaa hakea työpaikkaa kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

Osa-alue: Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen. Pakolliset osaamistavoitteet sisältävät kohdan, jonka mukaan opiskelija osaa

- arvioida toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä. Arviointikriteereissä toimintaympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden arviointia ei ole kuvattu lainkaan. Kriteereitä tulisi tältä osin vielä täydentää. Lisäksi kriteereiden mukaan opiskelija ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja mm. H2-tasolla edistää työkykyään. Näkökulma voisi olla positiivisempi ja opiskelija voisi ottaa huomioon myös omaan työhön ja työyhteisöön liittyvät voimavaratekijät.

- ehkäistä tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua. Arviointikriteereissä tarkastellaan vain liikuntatilanteisiin liittyviä tapaturmia. Siten osaamistavoitetta tai kriteereitä on vielä muokattava. Hyvä olisi kriteereihin liikuntatilanteiden lisäksi ottaa liikkuminen yleisesti, kun esim. työtapaturmista enin osa sattuu liikenteessä.

Osa-alue: Kestävän kehityksen edistäminen. Valinnaiset osaamistavoitteet sisältävät kohdan, jonka mukaan opiskelija osaa

- toimia kestävän kehityksen edistäjänä työssään tai alallaan. Sen arviointikriteerit on myös kuvattu hyvin. Vastaaanlainen osaamistavoite ja arviointikriteerit olisi hyvä sisällyttää työelämässä toimimisen osa-alueen valinnaisiin osaamistavoitteisiin tuottavuuden ja työelämän laadun kehittämiseen liittyen.

Yleinen huomiomme koskien eri osa-alueita mm. työelämässä toimiminen pakolliset ja valinnaiset osaamistavoitteet on, että T1 –tason kriteereitä on kuvattu usein ohjauksen tarpeeseen viittaamalla. Työelämän näkökulmasta ammattitaitovaatimukset pitäisi kuitenkin lähtökohtaisesti osoittaa niin, ettei osaamisen arviointitilanteessa tarvitse pohtia ohjausta ja sen määrää. Ohjausta koskevat kohdat kriteereissä olisi siksi poistettava tai niiden käyttöä harkittava perusteellisesti.

Kirkon työmarkkinalaitos

Työmarkkinajohtaja

Vuokko Piekkala

Neuvottelupäällikkö

Oili Marttila